

VAALITAPAHTUMIEN TARKASTELUA

Toimittaja *Tuomo Martikainen*

DOMINIKAANINEN TASAVALTA

Kesäkuu 1966

Kulunut vuosi on ollut varsin monien vaalien vuosi. Palautettakoon vain mieleen vaikkapa omat edusküntavaalimme ja Englannin parlamenttivaalit. Vaalien runsautta osoittaa sekin, että samana päivänä, 1. kesäkuuta, toimitettiin kahdet melko merkittävät presidentinvaalit, toiset Dominikaanisessa tasavallassa ja toiset Irlannissa.

Sisällissodan repimän Dominikaanisen tasavallan yhdistetyt presidentin ja kongressinvaalit olivat näistä kahdesta yllätyksellisimmät, sillä vastoin ennakko-odotuksia konservatiivista oikeistoa edustava Joaquin *Balaguer* saavutti varsin ylivoimaisen voiton päävastustajastaan vasemmiston ehdokkaasta Juan *Boschista*.

Vaikka vaaleilla ei voitukaan ratkaista saarivaltakunnan perusongelmia, merkitsivät ne kuitenkin myönteistä käännettä 14 kuukautta kestäneessä kansainvälisessä kriisissä. Selkkaus sai alkunsa maanpaossa ollutta entistä presidenttiä Juan *Boschia* kannattaneiden »perustuslaillisten» nousussa aseelliseen kapinaan 25. huhtikuuta 1965 silloista sotilashallitusta vastaan, ja kansainvälisen leiman se sai joitakin päiviä myöhemmin presidentti Lyndon B. *Johnsonin* määrätessä amerikkalaiset merijalkaväen sotilaat nousemaan maihin Dominikaanisessa tasavallassa.

Amerikkalaisten interventio aiheutti suuttumusten myrskyn useissa Latinalaisen Amerikan maissa, ja vasta pitkällisten kiistelyjen jälkeen Amerikan valtioiden järjestö OAS päätti lähettää omia joukkoja maahan palauttamaan järjestyksen. Suurimmillaan näiden OAS:n ja niille alistettujen amerikkalaisten joukkojen määrä oli 17 000 miestä, ja vaalipäivänä näitä sotilaita oli vielä noin 8 500.

Hieman ennen vaaleja OAS teki päätöksen, jonka mukaan yhteisamerikkalaiset joukot on poistettava maasta »kolmen kuukauden kuluessa heinäkuun 1. päivän jälkeen», ja vaalien jälkeen näiden joukkojen määrää onkin jatkuvasti supistettu.

Suurin ansio vaalien onnistumisesta lankeaa väliaikaiselle presidentille Hector Garcia *Godoylle*, joka syksyllä 1965 ryhtyi hieromaan rau-

haa ääriainesten välille. Väkivaltaiset mellakat ja yhteenotot jatkuivat kuitenkin, ja vuoden lopulla pidätettiin viitisenkymmentä äärioikeistolaista syytettynä suunnitelmista väliaikaisen hallituksen kaatamiseksi. Tammikuussa Garcia Godoy lopulta kyllästyi jatkuviin yhteenottoihin ja määräsi 34 äärioikeistolaista ja äärivasemmistolaista johtajaa ulkomaille sotilasasiamiehiksi tai muihin tehtäviin.

Väliaikaisen hallituksen astuessa virkaansa 3. syyskuuta 1965 laadittiin aikataulu vaalien toimittamisesta. Tällöin päätettiin, että presidentin ja kongressin vaalit toimitettaisiin 1. kesäkuuta 1966 ja vaalitaistelu saisi alkaa maaliskuun alussa. Huolimatta siitä, että Garcia Godoy kirjoitti jokaiselle poliittiselle johtajalle ja pyysi näitä noudattamaan mallillisuutta ja järjestystä, vaalitaistelun aikana sattui useita yhteenottoja ja salamurhia. Niinpä Juan Bosch, joka palasi maanpaosta syyskuussa, ei uskaltanut salamurhaajien pelosta poistua kotoaan kuin kolme kertaa ennen vaaleja. Hän ei siten voinut johtaa henkilökohtaisesti vaalikampanjaansa, ja juuri tätä on pidetty yhtenä pääsyynä hänen tappioonsa.

Päähedokkaita vaaleissa oli kolme: Ensinnäkin Dominikaanisen tasavallan vallankumouksellisen puolueen (Partido Revolucionario Dominicano) ehdokas Juan Bosch. Professori Juan Bosch, joka edustaa mallillista vasemmistoa, valittiin tasavallan valtionpäämieheksi joulukuussa 1962, jolloin hän sai noin 60 prosenttia annetuista äänistä. Kymmenen kuukautta myöhemmin Bosch syöstiin kuitenkin vallasta sotilaskaappauksessa, ja hänen oli lähdettävä maanpakoon. Syyskuussa 1965 hän sai luvan palata takaisin Santo Domingoon.

Toisena ehdokkaana oli kansallisen integraatioliikkeen (Movimiento de Integracion Nacional) johtaja Rafael Bonelly. Äärioikeistolainen Bonelly, joka oli ennen kaikkea suurtalallisten edustaja, toimi sisäministerinä ja oikeusministerinä Rafael Trujillon 31 vuotta kestäneen diktatuurin aikana, mutta riitaantui tämän kanssa vuonna 1960. Trujillo murhattiin vuonna 1961, ja kahdeksan kuukautta myöhemmin Bonelly nimettiin uuden väliaikaisen hallituksen johtajaksi. Juuri hänen hallituksensa järjesti vuoden 1962 vaalit, joissa Juan Bosch tuli valituksi.

Kolmantena ehdokkaana oli reformistipuolueen (Partido Reformista) perustaja ja johtaja Joaquin Balaguer. Samoin kuin kaksi muuta kilpailijaansa myös Balaguer oli aiemmin toiminut maan presidenttinä. Rafael Trujillon veljen Hectorin luovuttua nimellisestä presidentinvirasta vuonna 1960 nimitettiin Balaguer tähän virkaan. Kahdeksan kuukautta Trujillon murhan jälkeen vuonna 1962 armeija erotti Balaguerin, joka lähti maanpakoon Yhdysvaltoihin. Siellä hän perusti konservatiivisen reformistipuolueensa, joka heti sai varsin laajaa kannatusta keskiluokalta, talonpojilta ja osalta armeijaa. Kuten Bosch myös Balaguer sai luvan palata takaisin Santo Domingoon vuonna 1965.

Julkisen uransa Balaguer aloitti filosofian ja kirjallisuuden professorina Santiagossa toimien samaan aikaan myös virallisena syyttäjänä. Myöhemmin hänet nimitettiin lähetystösihteeriksi Madridiin, ja lakitieteen tohtorin arvon hän sai Pariisissa. Balaguer on kirjoittanut 24 kirjaa, ensimmäisen niistä 14-vuotiaana. Hänen aiheensa liikkuvat aina runoudesta kansainväliseen oikeuteen.

Balaguerin joutuminen epäsuosioon vuonna 1962 johtui lähinnä siitä, että hän oli toiminut lukuisissa viroissa (ulkoministerinä, päävaltuutettuna YK:ssa ja vihdoin presidenttinä) Trujillon diktatuurin aikana. Vaikka Balaguer henkilökohtaisesti toimi erittäin maltillisesti ja yritti parhaansa mukaan edistää kansallista yhtenäisyyttä, hän joutui lähtemään maanpakoon Trujillon vihamiesten halutessa eliminoida diktaattorin kaikki työtoverit.

Balagueria pidetään varsin amerikkalaismielisenä, joskin hän vaalitaistelun aikana vaati jyrkässä äänensävyssä OAS:n ja Yhdysvaltain joukkojen poistamista pikimmiten maasta ja yleensäkin kaikenlaisen ulkomaiden maan asioihin puuttumisen lopettamista.

Vaikka ilmapiiri vaalipäivänä olikin jännittynyt, vaalit toimitettiin suuremmitta välikohtauksitta. Vaalilautakunnan 21. kesäkuuta julkaisemien virallisten tulosten mukaan Balaguer sai 754 409 ääntä, Bosch 517 784 ja Bonelly 45 073 ääntä. Myös kongressin vaaleissa Balaguerin reformistipuolue saavutti ylivoimaisen voiton. Se sai 22 paikkaa senaatissa ja 48 edustajainhuoneessa, kun taas Boschin vallankumouspuolue sai vain 5 paikkaa senaatissa ja 26 edustajainhuoneessa. Nämä kaksi puoluetta jakoivatkin keskenään kaikki paikat.

Balaguerin vaalivoitto johtui etupäässä talonpoikaisväestön antamasta kannatuksesta. Trujillon hallituskaudella Balaguer oli saanut aikaan suuria parannuksia talonpoikaisväestön asemaan, ja kierrellessään vaalitaistelun aikana ahkerasti maaseudulla hän teki itseään tunnetuksi. Balaguer kohdisti kampanjansa talonpoikaisväestön ohella naisäänestäjiin, jotka tunnetusti ovat uskonnollisempiä ja konservatiivisempia kuin miehet. Suuri osa Bonellyn kannattajista siirtyi lisäksi viime hetkessä Balaguerin leiriin, kun taas Boschin suosiota vähensivät väitteet hänen läheisistä suhteistaan kommunisteihin ja »castrolaisiin».

Boschin kannatus keskittyi suuriin kaupunkeihin, joiden työläisväestö lähes yksimielisesti antoi äänensä hänelle. Äänestysvilkkaus oli huomattavasti suurempi kuin vuoden 1962 vaaleissa, ja käytännöllisesti katsoen kaikki nämä uudet äänet menivät Balaguerille.

Vaalien rehellisyydestä on esitetty ristiriitaisia väitteitä. Vaaleja valvomaan saapuneet 42 OAS:n ja 73 epävirallista amerikkalaista tarkkailijaa ilmoittivat, että vaalit olivat olleet »vapaat ja rehelliset». Kaikki eivät kuitenkaan olleet samaa mieltä. Heti ensimmäisten tulosten tul-

tua julki kommunistinen puolue ja »castrolainen» heinäkuun 14. päivän liike väittivät vaalien olleen »jenkkien ja trujillolaisten petosta» ja julkaisivat lentolehtisiä, joissa sanottiin Boschin olevan voittaja. Vaikka Boschin kannattajat väittivätkin vaaleja petokseksi, Bosch itse hyväksyi vaalituloksen uusien levottomuuksien välttämiseksi. Balaguerin kerrottiin tarjonneen Boschille paikkaa hallituksessa, mutta tämä oli hylännyt tarjouksen.

Ilmeistä kuitenkin on, etteivät vaalit olleet täysin rehelliset. Niinpä hieman ennen vaaleja maahan saapui maanpaossa olleita äärioikeistolaisia, jotka jo aiemmin olivat tulleet tunnetuiksi vaalitulosten muuttamisesta. Useilla maaseutualueilla poliisit ja sotilaat seurasivat vastoin lakia vaalitoimitusta äänestyskojuissa, ja eräiden kerrottiin ottaneen mukaansa äänestysliput laskematta niitä ensin julkisesti. Toisaalta on sanottava, että vaalirikkeet, sikäli kuin niitä tapahtui, eivät vaikuttaneet ratkaisevasti lopputulokseen, Balaguerin voitto oli siksi ylivoimainen.

Heti vaalien jälkeen armeija oli jälleen kaduilla. Useita johtavia Boschin kannattajia pidätettiin toisten paetessa piilopaikkoihinsa. Raskaasti aseistautuneet sotilaat partioivat Santo Domingon kaduilla, ja poliisit käyttivät kiväärinperiä hajoittaakseen suuren mielenosoittajien joukon kaupungin keskustassa. Erään amerikkalaisen diplomaatin koti joutui kivityksen kohteeksi, kun huhut väittivät hänen sekaantuneen vaalijärjestelyihin. VäkivaltaisuuDET jatkuivat, ja 4. kesäkuuta »perustuslailisten» entistä pääministeriä Hector *Aristy*ä vastaan tehtiin murhayritys. *Aristy* selvisi hengissä, mutta kaksi hänen henkivartijaansa sai surmansa.

Vaalitulos otettiin peittelemättömällä ilolla vastaan Yhdysvalloissa. Heti ensimmäisten tulosten tultua julki presidentti Johnson lähetti Balaguerille onnittelusähkeen, ja ulkoministeriön edustaja sanoi Yhdysvaltojen olevan tyytyväinen vaalitulokseen. Neuvostoliitto sen sijaan ilmaisi yhtä selvän katkeruutensa vaalien johdosta. Neuvostohallituksen äänenkannattaja *Izvestija* sanoi, että vaalit toimitettiin »amerikkalaisten miehittäjien tykinputkien alla» ja että »kaikki tosiseikat todistavat vaalipetoksen tapahtuneen».

Vaalit eivät muuttaneet Dominikaanisen tasavallan perusongelmia, mutta kiistämätöntä on, että niillä oli pitemmällä tähtäimellä rauhoittava vaikutus yleisiin oloihin. Presidentti Balaguerin on nyt osoitettava, pystyykö hän lunastamaan vaalitaistelun aikana antamiaan lupauksia olojen vakiinnuttamisesta ja taloudellisesta kehityksestä.

Ilmari Sundblad